Гейби не та сама ніч тота різдвяна ніч, гейби вона ходила й говорила, гей тота церква у великий храм. Гейбито небо до села прихилилося – гейби до села щось шептало. Отік тоті морози кулаками лускають у ґаздівські хати, отік вони газдів чогось посварюють. Тоті далекі зорі щось нахилюються та й у ґаздівські вікна на стіл заглядають, отік вони перезнати хочуть, чи газди на столі пшеницю мають, чи вечерю поживають.

Тоті зорі щось міняються, щось вони поморгують, щось вони оповістити хочуть, лиш гляба їх розуміти.

Відай вони тих сімох колядників по селу водять, відай їх коляду леліють. Обвели їх посеред села та й завели до побережниць кого двору.

Ідуть колядники попід зорями, переходять всі три побережниковими віконцями:

"Зажурилиси гори й долини, що не зродило жито-пшениця"

"Зажурилиси всі полонини, всі полонини, шо, гей, великі зими упали"

"Що нема правди на божім світі, що гине нарід у самім цвіті"

"Що царем стала темна тюрма, за добре слово в голову куля. За темне слово, чорную зраду кличуть, сідати, подають ручку. Бо темне слово – червак в яблучку, — ржа в залізочку, пісок ще й в очку"

"Гей, сидить зрада посеред села, її пізнати гей трійлозела. Бо п’є горівку, їсть солонину, а зато нічма на постерунку продає брата, продає неньку, продає челядь ще й шлюну жінку"

"Красно убраний та й ше веселий"

"Дві порошниці йому верх грудей"

"Полегки ходит, масно говорит, до свого брата зраду підводит, у чужу тюрму село загонит. Знати-пізнати шо криво робит"

Йому, дай боже, всю помсту божу,

Газдам, дай боже, на хліб урожу,

Най зрада гине, най вірність росте,

Най нарід знає, де серце пусте.

"Шей вовкам, боже, болу в зуби, на очі більмо, кольку у клуби, вуха без слуху, носи без нюшку – доки муть їсти з народу юшку"

"Аби їм ріки повимерзали, аби їм ліси повигоряли, аби їм двори позапалились, аби їм лапи перерубались, аби їм ключі розгубилиси, аби їм пушки потопи лиси, аби їм гори порозсувались, аби їм тюрми порозтворялись"

Колядники співають перед сліпими вікнами, бо побережник примкнув усі віконниці, заки сів із гостями по конець стола.

Однак через шпари продирається світло і ловить срібний віддих колядників та й грається з колядою, морозом посрібленою.

Хату розпирає така тепліня, що жандарі порозпинали свої кабати, а вусатий побережник верг свій киптарик лиш наопашки та й хусточкою з червоного лиця піт собі обтирає.

Побережничка порозкладала на дубовім столі усі страви та й усі пуга поналивала. Але поклала під скатерть, забагато сіна, та й пугарі хитаються і розливаються, а жандарі віщують з того господарям щастя.

Побережник веселить своє лисяче лице і приповідає.

— Ще ця хата не гостила таких файних та пишних та путерних гостей. Ще ці миски і полумиски не тримали страву перед такими делікатними та черлененькими губками, а ці пугарі ще не здоровкалися в таких біленьких та пухкеньких ручках панських.

— Ану-ко, поживайте, ану-ко досягайте, мої дорогі та золоті гості, наставники годні! Із страв б’є пара на жандармські точені лиця і заливає гостям очі та й заважає їм їсти й пити.

У віконниці вдарили, як груда, мужицькі голоси хропаві.

Здриглася у вуглах хата.

Як комендант зачув з-перед вікон коляду, обрушився дуже і кинувся до постерункового:

— А то по-якому? Тож я всему селу заказав колядувати, лиш одному Казикові Тшецецкому дав поз воління.

— Сповнився розказ пана коменданта, — каже постерунків.

— Ато що?

— То, що чуєте.

— То ж то не Казиків голос, та й коляда не наша.

— Є там і Казик межи ними, бо Іван Гавриш зробив з ним спілку. Я здибав їх уже у війта, що так само дивувався, як пан комендант. Я до них з карабіном, а Казик мені ваше поз воління перед очі тиць: не важся, — каже — ти хлопів арештувати, бо то мої спільники, я вистарав поз воління, а вони мають колядувати, то вже і мені і їм пижма. – Читаю, його правда.

— А то раз гунцвот, — добріючи, дивується комендант.

— Побережник мішається несміло до тої бесіди:

— Бо то, прошу пане коменданте, тот Казик Тшецецкі непривишний навіть до такої роботи, єк коляда. Він таки ше за Австрії, єк був у нас шевцем, то роботи анітрішки, ані подивився у той бік, де робота, лиш ціле літо лежит холодами та й лиш посвистує. Єму бувало, аби так дес. Рибку у ріці зловити, заячика у лісі убити, курочку на прос трибі дістати, та й жив у селі коло газдів, — не до вашого гонору кажучи – такий собі бараба. А тепер він у селі великий, де би він сам пішов колядувати і коляду носити! Але я отут межи нами кажу вам вірну правду, що єму не варт поляком бути, бо то – шануючи образ і вас ірщених – такий пустий друк та й решта.

— А з ким же він став у спілку? — питає комендант.

— З ким, як не з кримінальнбиками, — відповідає побережний і вияснює:

— Тої середи випустили з фурди Івана Гавриша, того бунтаря, що у читальні був головов та й кооперативу провадив, а він почув, що Казик має на коляду позволіннє, та й гайда до него. Робім, — каже, — малу кооперативу: ти дай-ста позволіннє, а я зберу колядників, та й половина коляди буде тобі, а половина піде на нашу школу. А Казик лиш цего хоче. Та й вже тримають собі сервус.

— А хто ж це до них пристав?

— Хто ж, єк не тоті стрілці, тоті опришки, що є їх лиш п’ять, а коніруют цілим селом.

— Ті, що сиділи за війта Порембського?

— Ті самі.

— А може би їх прецінь зараз замкнути?

— Зараз як зараз, але до світа буде можна.

— Та чому так пізно?

— Бо єк набудемося, то пан комендант, єк знаєте, схочут дес. Попогратиси, а Гавришева Марічка над усі дівки найфайніша. То най старий удовець Гавриш колядує на школу, а ми підемо до єго доньки колядувати. Я підкину у хоромах стару рушницю, а єк він прийде до хати, то пан постерунків знає, що має робити: лантушок на руки та й навперед себе.

Цих слів не чула вже кругла побережника, бо почула, що коляда скінчилася, і вона винесла коляду надвір, а комендант поплескав побережника по плечах та й хвалив собі його раду.

А постерунків, врадуваний, вхопив револьвер і вибіг на подвір’я та стрілив три рази, аби й село і колядники знали, що жандарі не сплят та й аби страх мали.

Гомін полетів понад селом, ударився об ледяні верхи гір та й розшумівся горганами і долинами та давав вовкам знати, що село їм нової коляди співає.

Приміточки (словничок) до новелі:

Най – нехай

Гейби – ніби

Маржинка – худоба

Отік – наче, немов

Гляба – не можна

Побережник – доглядач лісу

Постерунок – поліційна управа

Кабат – мундир

Киптар – короткий кожушок без рукавів

Пугар – келих

Наопашки – на розпашку

Жандарі — жандарми

Путерний – сильний, могутній

Заказати – заборонити

Дижма –прибуток

Гунцвот – собачий син (лаятися)

Бараба — нероба

Ірщений – хрещений

Кримінальники – тюремники

Фурдига – тюрма

Сервус – спілка

Конірувати – каламутити, командувати

Прецінь – тимчасом

Хороми – сіни

Постерунків – очільник поліційної управи

Ланцушок – наручники

Горгани – скелясті шпилі гір